

Orijinal Araştırma / Original Article

Sporda Sakatlanma Kaygısı: Elit Ampute Futbolcular Örneği

Ayşe Nur Hanedar Cömert¹, Ekrem Levent İlhan²¹Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye²Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara, TürkiyeCite this article as: Hanedar Cömert, A. N., & İlhan, E. L. (2024). Sporda sakatlanma kaygısı: Elit ampute futbolcular örneği. *Research in Sports Science*, 14(2), 90-98.

Öz

Bu çalışmada, ampute futbolcuların sporda sakatlanma kaygı düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, nitel araştırma modellerinden olan fenomenoloji (olgu bilim) tercih edilmiştir. Örneklem seçiminde amaçlı örnekleme tekniklerinden "ölçüt örnekleme" kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Türkiye Süper Liginde oynayan 11 elit erkek ampute futbolcudan oluşmaktadır. Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılarak tema ve alt temalar belirlenmiştir. Araştırmada ampute futbolcuların sakatlanma kaygılarına yönelik görüşleri 4 temada toplanmıştır. Temalar, "sportif yeteneğe yönelik kaygı," "diğer bireylerin düşüncelerine yönelik kaygı," "yaşanabilecek acı, ağrı duyma kaygısı" ve "sporculuk hayatının geleceğine dair kaygı" şeklinde ortaya konmuştur. Oluşturulan temalardan 36 alt tema elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, genel anlamda yaşın artmasıyla duyulan kaygı seviyesinin azaldığı görülmüştür. Sakatlık yaşamları durumunda kendilerine bir şans daha verilmemesine karşı kaygı duyan sporcuların en genç üç ampute futbolcu olduğu görülmüştür. Sakatlandığında ağrı çekme gibi kaygıları yaşama durumlarında da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Katılımcılardan yaşı en büyük olan iki katılımcının bu konuda hiçbir kaygısının olmadığı tespit edilmiştir. Bazı sporcular, performanslarının düşmesi ve milli takıma dâhil olamama kaygılarının olduğunu belirtmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ampute futbol, sakatlık, kaygı

Injury Anxiety in Sports: Sample of Elite Amputee Footballers

Abstract

In this study, it was aimed to examine the injury anxiety levels of amputee soccer players in sports. Phenomenology, one of the qualitative research models, was preferred in the study. Purposive "criterion sampling" was used in sample selection. The study group of the research consists of 11 elite male amputee soccer players playing in the Turkish Super League. Data were collected through a semi-structured interview form. The themes and sub-themes were determined by using content analysis technique in data analysis. In the study, amputee soccer players' views on injury concerns were collected in 4 themes. The themes were presented as "anxiety about sportive ability", "anxiety about other individuals' opinions", "anxiety about possible pain and pain" and "anxiety about the future of athletic life". From these themes, 36 sub-themes were obtained. As a result, it was seen that the level of anxiety decreased with increasing age. It was seen that the three youngest athletes were anxious about not being given another chance when they were injured. Similar results were found in the case of experiencing anxiety such as pain when injured. Some athletes are worried about decreasing their performance and not making the national team.

Keywords: Amputee football, injury, anxiety

Giriş

Spor, insanların psikolojik ve fizyolojik sağlıklarını geliştiren, zihinsel ve motorik özellikleri belirlenen düzeye getiren, sosyal açıdan katkı sağlayan biyolojik, sosyal ve pedagojik bir olgudur. Beden ve ruh sağlığının yerinde olması bireylerin mutlu olmasını sağlamaktadır. İnsanların yaşamlarını sağlıklı şekilde devam ettirmeleri, fiziksel ve ruhsal açıdan gelişmelerinde sporun yeri oldukça büyüktür (Yetim, 2019). Günümüzde çeşitli spor branşlarını normal gelişim gösteren bireylerin yanında özel gereksinimli bireyler de oldukça başarılı bir şekilde yapabilmektedir. Bu bireylerin sportif aktivitelere katılımı, kas güçlenmesi, denge, esneklik ve koordinasyon gelişimi, dolaşım ve solunum sistemlerinin gelişimi alanlarında oldukça fayda sağlamaktadır (İlhan & Esentürk, 2015). Spor normal gelişim gösteren bireylerle

kazandırdığı faydaları özel gereksinimli bireylere de kazandırmaktadır (Yılmaz ve ark., 2021).

Özel gereksinimli birey kavramı, olması gereken şekilde gelişim gösteren bireylere göre farklı gelişim gösteren bireyler için kullanılan bir ifadedir (İlhan & Yarımka, 2022). Bu bireyler gelişimlerine bağlı olarak doğuştan veya sonradan çeşitli yetersizlikler ile hayatlarına devam etmektedir (Tekkurşun-Demir & İlhan, 2020). Özel gereksinimli bireyler gelişimsel ve bireysel özellikleri açısından yaşlılarına göre farklılık göstermektedir. Bu bireyler bedensel ve zihinsel özelliklerin farklı ölçülerde eksikliğine bağlı olarak toplumsal hayata uyum sağlamada ve günlük gereksinimlerini gidermede özel eğitime bağlı kalabilmektedir. Bireylerin gösterdiği farklılıklar için eğitimsel veya tıbbi açıdan çeşitli sınıflandırmalar ile tanımlanmaktadır

(Altınışik ve ark., 2021). Bunlardan biri de bedensel özel gereksinim olarak ifade edilmektedir.

Bedensel özel gereksinim, doğuştan veya sonradan kişinin uzuvları veya bedenindeki eksiklik ya da fonksiyonel kayıplardan dolayı günlük yaşam sürecinin olumsuz etkilenmesi durumlarının meydana gelmesi olarak ifade edilmektedir. Bedensel özel gereksinim olma şekli ve yerine göre bireylerin yaşam kalitesini etkilemektedir. Egzersiz veya spora katılım sağlamak kişilerin fiziksel açıdan uygunluğuna fayda sağlayacağı için özel gereksinimli bireyler, vücutlarındaki yapısal, işlevsel sorunlardan ortaya çıkan yetersizlikleriyle daha iyi baş edebilmektedir. Bedensel özel gereksinimi olup spor yapan bireylerin çok daha mutlu, sağlıklı ve özgüvenli hissettikleri tespit edilmiştir (Çil & İlhan, 2023). Bedensel özel gereksinimli sporcular çeşitli yetersizlikleri olsa da diğer sporcular gibi çeşitli spor branşlarının dinamiklerinden etkilenmektedir (Yarayan ve ark., 2023). Ayrıca bedensel engel durumu amputasyon kavramını ön plana çıkarmaktadır (Akbuğa ve ark., 2021).

Amputasyon ise, kol veya bacağın bir kısmının kaybedilmesi şeklinde tanımlanabilmektedir. Bu durum doğuştan olabileceği gibi sonradan da olabilmektedir. Bacak veya kol eksikliği olan kişiler eksikliği yerine getirmesi amacıyla protez kullanmaktadır. Ampütasyondan etkilenen bireyler ampute futbol başta olmak üzere çeşitli spor branşlarına katılabilmektedir (İlhan, 2021). Ampute futbol, kol veya bacağı ya da bir bölümünü kaybetmiş olan kişilerin yarıştığı futbol çeşididir. Bu futbol türünde oyuncuların bir bacağı, kalecilerin ise bir kolu amputedir. Oyuncular koltuk değneği yardımı ile oyuna dâhil olmaktadır (Yazıcıoğlu & Tahmisoğlu, 2007). Ampute futbolun kurallarına bakıldığında zaman normal futbolun kurallarının temel alındığı görülmektedir. Fakat normal futbolun kurallarından belirgin şekilde farklılıklar bulunmaktadır (Yılmaz ve ark., 2022).

Ampute futbol Amerikalı Don Bennett tarafından tesadüfî bir şekilde ortaya çıkarılmıştır. Ampute futbolun ilk uluslararası turnuvası 1984 yılında ABD'de düzenlenmiştir. 1998 yılının aralık ayında gerçekleştirilen ilk Uluslararası Kongresi'nde ampute futbolun kuralları resmi olarak düzenlenmiştir. 2005 yılında Dünya Ampute Futbol Federasyonu kurulmuştur. Türkiye uluslararası yarışmalarda ilk derecesini 2007 yılında dünya kupasında üçüncülük olarak elde etmiştir. Türk ampute futbol takımı 2017 yılında ise İstanbul'da yapılan Avrupa Şampiyonası'nda şampiyon olmuştur (World Amputee Football Federation, 2023).

Ampute sporcularda yardımcı cihaz, ortez ve protezler yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu cihazların vücuda uygun olarak oturtulup kontrol edilmesine dikkat edilmelidir. Protezler yerel cilt basıncının artmasına, deri döküntüsü ve aşınmalara neden olacağından yaralanmalar meydana gelebilmektedir. Dizde oluşan hipertansiyon yaralanmaları ampütasyon yaşayan sporcularda daha fazla görülmektedir (Patel & Greydanus, 2010). Ayrıca özel gereksinimli bireylerin dâhil olduğu ulusal ve uluslararası yarışmaların gelişmesiyle bu organizasyonlara katılımı artmıştır. Bu durum, antrenman ve yarışma yoğunluğu ve sıklığının artmasına dolayısıyla spor sakatlıklarının oluşmasına da yol açmıştır (Vital ve ark., 2007).

Sporla birlikte yapılan yüksek düzeyli yüklenmeler ile ilgili yeteri kadar tedbir alınmadığı zaman farklı faktörlerden dolayı spor sakatlıkları meydana gelmektedir. Bu bakımdan spora yeni başlayan bireylerin spor yapma alışkanlıklarını benimsenmesi ve bu alışkanlıkların sürekli hâle gelmesi büyük önem taşımaktadır. Karşılaşılan spor sakatlıkları; eğlence, amatör ve profesyonel olarak gerçekleşen aktivitelerde hafif

veya ciddi düzeyde karşılaşılan problemlerdir (Ülkar ve ark., 2002). Sporda meydana gelen sakatlık ve yaralanmalara etki eden faktörlerin başında yaş, cinsiyet, fiziksel yapının spora uygun olması, psiko-motor gelişimler, önceden geçirilen sakatlıklar, spor öncesi ısınma eksiklikleri, antrenörler, spor malzemesinin eksikliği gelmektedir (Koç & Kaynar, 2021). Ayrıca düzenli olmayan bir hayat, antrenman programlarının yanlış olması, ağır antrenman ve müsabakalar, uzun süreli yolculuk, psikolojik sorunlar, olumsuz hava durumları, yarım bırakılan tedaviler, yetersiz beslenmelerde sporda sakatlık ve yaralanmalara sebep olabilmektedir (Bağrıaçık & Açıık, 2005). Sporda sakatlık ve yaralanmalar hem normal gelişim gösteren sporcular hem de özel gereksinime sahip sporcular için önüne geçilmesi gereken bir durumdur.

Özel gereksinimli bir sporcunun yaralanma yaşaması normal gelişim gösteren bir bireyinkinden daha önemlidir. Çünkü bu bireylerde meydana gelen yaralanmalar sporu etkilemesinin yanında günlük yaşamlarını da etkilemektedir. Örneğin, üst ekstremite kas yaralanmasından etkilenen bir cirit sporcusunun yalnızca spora katılımı engellenirken, tekerlekli sandalye cirit sporcusunun günlük yaşam etkinliklerinde de etkilenme olmaktadır (Vanlandewijck & Thompson, 2011). Özel gereksinimli bireyler için birçok spor branşında olduğu gibi ampute futbol branşında da yaralanmalar oldukça risk ve önem taşımaktadır.

Hem özel gereksinimli hem de normal gelişim gösteren bireylerin spora katılım sağlaması ile sporcularda oluşan yaralanmalar ve sakatlıklar sonucunda kaygı durumları meydana gelmektedir. Kaygı, sinirli olma ve endişe ile tanımlanarak vücudun uyarılmışlığı ile alakalı olumsuz duygu durumlarıdır. Birey baskı altında bir görevi yerine getirirken tehdit algılamakta ve o tehlide tepki olarak ortaya hoş olmayan psikolojik bir durum çıkmaktadır. Bu durum spor kaygısının yapısını da oluşturmaktadır (Cheng ve ark., 2009). Alanyazında spor ile kaygı arasındaki ilişkiyi inceleyen bazı araştırmacılar, kaygı seviyesi yüksek olan sporcuların, kaygı seviyesi düşük olan sporculara oranla daha büyük sakatlıklar yaşama ihtimalleri olduğunu bulmuşlardır. Fakat bu durumun yanında spor sakatlanmaları ile kaygı arasında ilişki bulamayan araştırmacıların olduğu da görülmektedir (Sibold ve ark., 2011; Steffen ve ark., 2009). Farklı spor branşlarında spor yaralanma türleriyle yaralanma kaygısının ilişkisinin incelendiği bir çalışmada, sporcuların yaralanma türlerinin yaralanma kaygılarıyla bir ilişkisi olduğu tespit edilmiştir (Şensoy ve ark., 2021). Amatör futbolcularda sakatlanma kaygılarının incelendiği bir diğer araştırmada ise, sporcuların sakatlık geçmişlerinin kaygı durumlarını artırdığı bulunmuştur (Alshetiwi, 2022).

Spor sakatlıklarında oluşacak kaygının önüne geçilebilmesi bakımından sporcuların kapasitelerinin antrenman veya müsabakalarda oluşacak strese uyum sağlayabilecek düzeyde olması gerekmektedir. Fakat bu uyumu olumsuz etkileyen bazı faktörler stresi artırarak spor sakatlıklarına yol açabilmektedir (Ergen ve ark., 2003). Normal gelişim gösteren sporcular üzerine yapılan spor yaralanması kaygı çalışmalarının yanında özel gereksinimli sporcular ile ilgili yapılan çalışmaların da olduğu alanyazın incelemesi sonucunda görülmüştür (Vital ve ark., 2007). Nitekim son yıllarda ampute futbolda ulusal-uluslararası organizasyonların çeşitliliğinin artması ve özellikle ülkemizin elde etmiş olduğu başarılar ile bedensel yetersizliği olan bireylerin yüksek ilgisi ampute futbol branşını yükselen bir değer hâline getirmiştir.

Özel gereksinimli sporcuların sayısında artış olması ve engelli spor faaliyetlerinin gelişim göstermesine rağmen, engelli spor

faaliyetlerindeki yaralanmalarla alakalı alanyazının sınırlı olduğu tespit edilmiştir (Vital ve ark., 2007). Bu sınırlılık ve ampute futbol oyuncularının mevcut bir ampütasyonları zaten varken, bunun yanında ek olarak bir sakatlanmanın eklenmesi durumunda oluşabilecek sakatlık kaygı düzeylerinin merak edilmesi bu araştırmanın çıkış noktası olmuştur. Böylece ampute futbolcuların spor sakatlanma kaygı düzeylerinin yaş, eğitim düzeyi, ekonomik durum, medeni durum, spor yılı, sakatlık durumu ve amputasyon durumu değişkenleri de dikkate alınarak incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca araştırmanın nitel bir desene sahip olması araştırmayı katılımcıların görüş, öneri ve beklentileri ile sınırlandırmıştır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma modellerinden fenomenoloji (olgu bilim) tercih edilmiştir. Olgu bilim deseni bireyin farkında olduğu fakat derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığı olgulara dikkat çekmektedir. Bu tür araştırmalarda bireylerin var olan bir olguyu kendi düşünceleriyle aktarması ve yaşadığı deneyimleri belirtmesine imkân sağlanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2021).

Araştırma Grubu

Araştırmanın örneklem seçiminde ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleminin temel anlayışına bakıldığında önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan tüm durumların çalışıldığı görülmektedir. Önceden hazırlanmış ölçüt listesi kullanılabilir ya da ölçüt ya da ölçütler araştırmacı tarafından hazırlanabilir (Yıldırım & Şimşek, 2021). Araştırmanın katılımcılarını Türkiye Süper Ligi'nde oynayan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 11 elit erkek ampute futbolcu oluşturmuştur. Araştırmaya katılan ampute futbolcular hakkındaki demografik bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Veri Toplanma Araçları

Araştırmada veri toplama tekniği görüşmecinin önceden hazırladığı soruları sorma ve bu sorular ile ilgili daha ayrıntılı bilgi edinmek amacıyla ek sorular yönelme özgürlüğüne sahip olduğu yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2021). Görüşme yöntemi; bireylerin görüşlerine, deneyimlerine, tutumlarına, duygularına ve inançlarına yönelik bilgiler elde etmek için etkili bir yöntemdir (Briggs, 1996). Stewart ve Cash'a (1985) göre

ciddi bir amaç için önceden belirlenen soru sorma ve cevaplanmasına dayanan karşılıklı ve etkileşimli şekilde gerçekleşen bir süreçtir. Görüşmenin amacı, bireylerin iç dünyalarına girerek bakış açılarını anlamaktır (Patton, 1987).

Rex ve Metzler (2016) tarafından geliştirilen, Türkçe'ye uyarlanması Caz ve ark. (2019) tarafından yapılan Spor Yaralanması Kaygı Ölçeği'nden faydalanılmıştır. Yararlanılan ölçeğin alt boyutları araştırma sorularını oluştururken etken olmuştur. Ayrıca araştırmaya başlarken oluşturulan demografik bilgilerden milli olma durumu ve lig seviyesi, araştırma grubunun çok elit bir gruptan oluşması nedeniyle göz ardı edilmiştir.

İlgili ölçek; yeteneğini kaybetme kaygısı, zayıf algılanma kaygısı, acı çekme kaygısı, hayal kırıklığına uğratma kaygısı, sosyal desteği kaybetme kaygısı ve yeniden yaralanma kaygısı alt boyutlarından oluşmaktadır. Alanyazın taraması ve Spor Yaralanması Kaygı Ölçeği'nin alt boyutları göz önünde bulundurularak görüşme soruları hazırlanmıştır. Araştırma soruları geçerlik, anlaşılabilirlik ve açıklık bakımından Özel Beden Eğitimi ve Spor alanında üç uzman ve Türk Dili Edebiyatı alanında bir uzman olmak üzere toplam dört uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanların yapmış olduğu dönütler ve düzeltmeler sonucunda görüşme formunun son hâli oluşturulmuştur.

Araştırma kapsamında yapılan görüşme katılımcıların uygun görüldüğü zaman dilimi ve mekanlarda Web 2.0 araçları ile yapılmıştır. Bu sayede hem araştırmacıların hem de katılımcıların zaman ve mekân ile ilgili bağımsızlığı söz konusudur. Görüşme katılımcı ve araştırmacı arasında bire bir olarak yapılmıştır. Görüşme esnasında farklı ses ve gürültülerin olmamasına dikkat edilmiştir. Görüşmeler sırasında ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Görüşmenin başlangıcında araştırmanın ne amaçla yapıldığı detaylandırılarak anlatılmıştır. Ayrıca görüşmenin kaydedilmesi için katılımcılardan izin alınmış ve istedikleri zaman görüşmeyi bitirebileceği veya ara verebileceği konusundan bilgilendirme yapılmıştır. Her bir görüşme yaklaşık 30 dakikadan oluşmuştur. Görüşmenin bitiminde katılımcılara konu hakkında herhangi bir şey eklemek isteyip istemediği sorulmuştur. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aramıştır.

1. Sakatlanma durumunda sportif yeteneğinize yönelik kaygılarınız nelerdir?

Tablo 1.

Araştırma Katılımcılarının Demografik Özellikleri

Katılımcılar	Yaş	Eğitim Düzeyi	Ekonomik Durum	Medeni Durum	Spor Yılı	Sakatlık Durumu	Amputasyon Durumu
K1	31	Lisans	Orta	Bekâr	15	Ayak kırılması, ayak bileğinde çatlama, kemik uzaması	Sonradan
K2	20	Lise	Orta	Bekâr	10	Menüsküs yırtığı, bağ sakatlıkları	Doğuştan
K3	30	Lisans	Orta	Bekâr	18	Ayak baş parmak zedelenmesi, diz sıvı eksilmesi	Sonradan
K4	21	Lise	Orta	Bekâr	9	Üst adale yırtığı, sol omuz kapsülü zedelenmesi, sol ayak burkulması	Sonradan
K5	31	Lisans	Orta	Bekâr	13	Pubis sakatlığı, diz dış yan yırtığı	Doğuştan
K6	37	Lise	Yüksek	Evli	12	Kırılma, bağ yırtığı	Sonradan
K7	21	Lise	Orta	Bekâr	11	Arka adale yırtılması	Sonradan
K8	17	Ortaokul	Orta	Bekâr	8	Amputasyon ayakta çatlak	Sonradan
K9	26	Lise	Orta	Bekâr	19	İç yan bağ yırtığı, menüsküs yırtığı	Doğuştan
K10	34	Lisans	Orta	Evli	20	Üst adalede yırtılma, dirsekte sıvı birikmesi	Doğuştan
K11	25	Lise	Orta	Bekâr	15	Diz dönmesi, dış adalede sakatlık, omuz bölgesinde sakatlık	Sonradan

2. Sakatlık durumunda diğer bireyler (takım arkadaşı, antrenör, seyirci vb.) sakatlığınızla ilgili sizin hakkınızda neler düşünebilirler, bu düşüncelerle ilgili nasıl bir kaygı duyarsınız?
3. Sakatlanma durumunuzda yaşayabileceğiniz acı, ağrı gibi durumlardan kaygı duyar mısınız?
4. Sakatlanma durumunuzda sporculuk hayatınızın geleceğine dair kaygılarınız var mı? Varsa nelerdir?

Etik komisyon onayı için Gazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'na başvurulmuştur. Araştırma için gereken etik komisyon onayı (Onay no: E-77082166-604.01-861856, Tarih: 09.01.2024) alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada katılımcılarla yapılan görüşme kayıtlarındaki veriler araştırmacılar tarafından herhangi bir ekleme ya da çıkarma yapılmadan yazıya aktarılmıştır. Elde edilen bu veriler içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. İçerik analizi, veriler arasında birbirine benzerler belirli kavram ve tema çerçevesinde bir araya toplanarak, okuyucular tarafından anlaşılır olacak şekilde verilerin düzenlenmesi ve bu düzenlemenin ardından da yorumlanmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2006).

Yazıya aktarılan verilerden elde edilen görüşme metni katılımcılar tarafından değişiklik yapılması istenen bölümler olabileceği için katılımcıların teyidine başvurulmuştur. Katılımcılar ile teyit mekanizmasının oluşturulması, elde edilen sonuçların gerçeği yansıtmada ne kadar yeterli olduğunun anlaşılması konusunda yardımcı olacaktır (Yıldırım & Şimşek, 2021). Yapılan katılımcı teyidinin ardından elde edilen veriler araştırmacılar tarafından gözden geçirilmiş ve kodlar yazılmıştır. Ardından kod listesi oluşturulmuştur. Kodların oluşturulmasından sonra tema ve alt temalar oluşturulmuştur. Temalar oluşturulurken alanyazın taraması göz önünde bulundurulmuştur.

Geçerlik ve güvenilirlik sağlanması çalışmanın niteliğini etkilemektedir. Çalışmada geçerliğin elde edilmesi açısından, toplanan verilerin ayrıntılı şekilde raporlanması ve araştırmacıların sonuca nasıl ulaştığını açıklamasına dikkat edilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2006). Özel Beden Eğitimi ve Spor ile Türk Dili ve Edebiyatı alanındaki uzmanlarla araştırmacıların yaptıkları değerlendirmeler sonucunda, kodlamalar karşılaştırılmıştır. Veri güvenliğinin sağlanması için Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği formül (Görüş birliği/(Görüş birliği + Görüş ayrılığı) × 100) kullanılmıştır. Formül sonucunda ortaya çıkan hesaplamaların %70'in üzerinde olması kodlayıcılar arasındaki kodlamanın güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu araştırmanın güvenilirliği için uzmanlar arası görüş birliği uyum oranı %90 olarak hesaplanmıştır. Ampute futbolcuların isimleri gizlenmiştir. "Katılımcı 1 (K1), Katılımcı 2 (K2), Katılımcı 3 (K3), Katılımcı 4 (K4)..." şeklinde isim verilmiştir.

Bulgular

Araştırmada ampute futbolcuların sakatlanma kaygıları ile ilgili görüşlerinden yola çıkarak elde edilen verilerin analiziyle ulaşılan tema, alt tema ve tekrar sıklığını belirten frekans değerleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde, ampute futbolcuların sakatlanma kaygısına yönelik görüşleri dört temada toplandığı görülmektedir. Temalar; "sportif yeteneğe yönelik kaygı", "diğer bireylerin düşüncelerine

yönelik kaygı", "yaşanabilecek acı, ağrı duyma kaygısı" ve "sporculuk hayatının geleceğine dair kaygı" olarak sıralanmıştır. Yine Tablo 2'de bu temalardan oluşturulan 36 adet alt tema belirtilmiştir. Tablo 2'deki frekans değerlerinin incelenmesi sonucu, en fazla görüş bildirilen alt temanın "rol yapmamak" f(10) olduğu görülmektedir. En az görüşün bildirildiği alt temalar ise; "rol yapmak" f(1), "psikolojik destek" f(1) ve "psikolojik kaygı" f(1) olduğu görülmektedir.

Sportif Yeteneğe Yönelik Kaygı

Ampute futbolcuların "sportif yeteneği kaybetmek" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K2 "Sakatlandığımda spor yeteneğimi kaybettiğimi düşünürüm. Çünkü engelli bireyler olduğumuz için acaba yeteneğimiz gidecek mi psikolojisine giriyoruz. Genç bir sporcu olduğum için acaba yeteneğimi koruyabilecek miyim kaygısı duyuyorum."

Ampute futbolcuların "sportif yeteneği korumak" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K4 "Bir kaygım yok. Spor yeteneğimi kaybettiğimi düşünmüyorum. Yetenek doğuştan gelir onun kaybedileceğini düşünmüyorum."

Ampute futbolcuların "özsaygılı olma" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K2 "Sakatlandığımda öz saygımı kaybettiğimi düşünmüyorum. Takımım için öz saygımı korumak zorundayım."

Ampute futbolcuların "özsaygı eksikliği" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K10 "Sakatlandığımda kısmen özsaygımı kaybettiğimi düşünürüm. Çünkü oynayamıyorum, ister istemez kendimi kötü hissediyorum."

Ampute futbolcuların "bazı sportif becerileri kaybetmek" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K5 "Sakatlandığımda bazı spor becerilerimi kaybettiğimi düşünüyorum. Bu becerileri tekrar kazanmam zaman aldı. Bu becerilere örnek verecek olursam. Dripling yeteneğim. Dripling yaparken top kullanımında bir gerileme hissetmişim."

Ampute futbolcuların "bazı sportif becerileri korumak" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K8 "Sakatlandığım zaman spor becerilerimi kaybettiğimi düşünmüyorum. Bence zihinsel olarak güçlü kalırsak daha hızlı toparlandığımızı düşünüyorum. Ama zihinsel olarak kendimizi güçsüz bırakırsak kendimizi, toparlanamayacağımızı düşününce birçok yeteneğimizi kaybediyoruz."

Ampute futbolcuların "tek bacakla mücadele" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K7 "Tek bacak üzerinde oynuyoruz. Sakatlandığımız zaman büyük risk taşıyor bizde. Üstüne gidemiyoruz daha fazla zorlamamak için, imkanlarımız daha kısıtlı."

Ampute futbolcuların "hem günlük hem de spor hayatının etkilenmesi" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

Tablo 2.
Katılımcıların sakatlanma kaygısına yönelik tema, alt tema ve frekans değerleri

Tema	Alt Tema	Katılımcılar	Frekans
Sportif Yeteneğe Yönelik Kaygı	Sportif yeteneği kaybetmek	K2, K5, K7, K8, K11	f(5)
	Sportif yeteneği korumak	K1, K3, K4, K6, K9, K10	f(6)
	Özsaygılı olma	K1, K2, K3, K5, K6, K7, K8, K9, K11	f(9)
	Özsaygı eksikliği	K4, K10	f(2)
	Bazı sportif becerileri kaybetmek	K2, K3, K4, K5, K7, K11	f(6)
	Bazı sportif becerileri korumak	K1, K6, K8, K9, K10	f(5)
	Tek bacakla mücadele	K1, K3, K5, K7	f(4)
	Hem günlük hem de spor hayatının etkilenmesi	K2, K3	f(2)
	Sakatlık sonrası toparlanma	K2, K8	f(2)
Diğer Bireylerin Düşüncelerine Yönelik Kaygı	Çocuk gibi davranmak	K4, K8	f(2)
	Çocuk gibi davranmamak	K1, K2, K3, K5, K6, K7, K9, K10, K11	f(9)
	Tembel olmak	K1, K2	f(2)
	Tembel olmamak	K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11	f(9)
	Rol yapmak	K8	f(1)
	Rol yapmamak	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K9, K10, K11	f(10)
	Tekrar şans vermeme	K2, K11	f(2)
	Sakatlığa inanma	K2, K7, K8	f(3)
	Olumlu düşünceler	K1, K3, K4, K5, K6, K9, K10	f(7)
Yaşanabilecek Acı, Ağrı Duyma Kaygısı	Çok can yanma kaygısı yok	K1, K3, K5, K7, K9, K11	f(7)
	Çok can yanma kaygısı var	K2, K4	f(2)
	Zonklama kaygısı yok	K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10	f(8)
	Zonklama kaygısı var	K1, K2, K11	f(3)
	Çok acı çekme	K1, K2, K4	f(3)
	Çok acı çekmeme	K3, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11	f(8)
	Ağrı yaşama	K1, K2, K8, K11	f(4)
	Tek ayakla mücadele	K3, K4	f(2)
	Toparlanma süreci	K1, K3, K4, K9	f(4)
Sahadan uzak kalma	K5, K7	f(2)	
Sporculuk Hayatının Geleceğine Dair Kaygı	Spor hayatının bitmesi	K2, K3, K7, K8	f(4)
	Kaygı olmama durumu	K1, K6, K9	f(3)
	Büyük sakatlık yaşamama	K4, K9, K5	f(3)
	Genç yaşta olma	K4, K7, K11	f(3)
	Performans düşmesi	K8, K10, K11	f(3)
	Milli takıma girememe	K4, K10	f(2)
	Psikolojik destek	K5	f(1)
	Psikolojik kaygı	K2	f(1)

K2 "Sakatlandıktan sonra tekrar spora başlayabilecek miyim? Sakatlık kaç hafta sürecek. Spordan ne kadar uzak kalacağım, kaç sezon veya kaç yıl ayrı kalacağım yönünde kaygılarım var. Hem hayati olarak hem de spor anlamında sıkıntı yaşayacağım için kaygı duyarım."

Ampute futbolcuların "sakatlık sonrası toparlanma" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K8 "Yakaladığım potansiyelin fazlasıyla düşmesi kaygısı var. Sakatlanırsam aynı seviyeye ulaşamama korkusu yaşıyorum."

Diğer Bireylerin Düşüncelerine Yönelik Kaygı

Ampute futbolcuların "çocuk gibi davranmak" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K8 "Sakatlanınca çocuk gibi olduğumu düşünebilirler. Bir ayak veya bir kolumuz var. Bir şey olduğu zaman bütün hayatımız duruyor ve yakınlarımıza ihtiyaç duyuyor ve biraz çocuklaşıyoruz."

Ampute futbolcuların "çocuk gibi davranmamak" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K2 "Sakatlandığımda çocuk gibi olduğumu düşünmezler. Tam aksine şefkatle yaklaşırlar ve toplum içine rahatlıkla çıkabileceğimiz konusunda destek vereceklerini düşünüyorum."

Ampute futbolcuların "tembel olmak" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K1 "Sakatlandığımda bazı insanlar benim tembel olduğumu düşünebilirler."

Ampute futbolcuların "tembel olmamak" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K5 "Sakatlandığımda bazı insanlar tembel olduğumu düşünmez. Çalışkan ve inatçı bir birey olduğum için benimle ilgili böyle düşünmezler."

Ampute futbolcuların "rol yapmak" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K8 "Sakatlandığımda bunu rol olarak yaptığımı düşünebilirler. Örnek veriyorum. Kolay bir rakipte oynadık diyelim. Haftaya daha zor bir rakiple oynayacağız ve bu sorumluluk bizi çok yüksek geleceğini bileceğimiz için sakatlık numarası yapabiliriz. Çünkü bir yanlıştan dolayı bütün takım bizim üstümüze gelecektir. Bu gibi sebeplerle düşünebilirler."

Ampute futbolcuların "rol yapmamak" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K2 "Sakatladığımda rol yaptığımı düşünmezler. Çünkü çift ayakla futbol oynamıyoruz. Engelli branşı yapıyoruz bu yüzden öyle düşüneceklerini düşünmüyorum."

Ampute futbolcuların "tekrar şans vermeme" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K2 "Sakatlık yaşarsam antrenörüm bana antrenmanlar için tekrar şans verebilecek mi diye kaygım oluyor."

Ampute futbolcuların "sakatlığa inanma" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K8 "Örneğin antrenmanda sakatlanınca maç katkısı olmayınca taraftarın düşüncesi o oyuncu takımın kavgası mı etti de oyunda yok. Çünkü her oyuncu sakatlanınca sosyal medyada haber verilmiyor. Farklı düşüncelere yol açılabilir. Teknik heyetle arası mı bozuk takımın kavgası mı etti ya da sahada düşüp bir şey olunca oyuncu isteksiz mi gibi düşünceler olabilir. Sakatlığa inanmayabilirler."

Ampute futbolcuların "olumlu düşünceler" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K4 "Özellikle psikolojik anlamda antrenör ve takım arkadaşlarımdan desteklemesi çok önemlidir. Psikolojik olarak eksik bırakılmak toparlanmayı olumsuz etkileyecekler. Ama çevrem bu konuda olumlu yaklaştığını düşünüyorum ve bu konuda kaygı duymuyorum."

Yaşanabilecek Acı, Ağrı Duyma Kaygısı

Ampute futbolcuların "çok can yanma kaygısı yok" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K4 "Sakatlandığımda canımın çok yanma kaygısını o an için yaşamam."

Ampute futbolcuların "çok can yanma kaygısı var" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K2 "Sakatlandığımda çok canım yanma kaygım var. Saha içinde sakatlık esnasında o an ki ağrının daha fazlasını yaşar mıyım diye kaygılanıyorum. Engelli bireyler olduğumuz için sağlık ekibinin saha da olması bizim için ekstra önemli."

Ampute futbolcuların "zonklama kaygısı yok" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K4 "Sakatlandığımda o an içinde zonklama ağrısı için kaygı yaşamam. Çünkü antrenman veya maç esnasında kendimi çok kaptırdığım için bu durumu hissetmem. Dediğim gibi o anda maç heyecanı ile hissetmem ama sonrasında anlayabilirim."

Ampute futbolcuların "zonklama kaygısı var" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K2 "Sakatlandığımda zonklama ağrısı yaşama kaygım var. Böyle bir ağrı olursa nasıl bir müdahale yapılacak, sağlık ekibi olmazsa bu ağrıyı nasıl geçirecekler gibi kaygılarım var."

Ampute futbolcuların "çok acı çekme" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K2 "Sakatlandığımda çok acı çekme kaygı duyarım. Bir tarafım felçli o yüzden felçli kolum ağrıyor. Antrenman veya sakatlık durumunda kol ve bacağım daha fazla ağrıyacak mı, daha fazla acı çekecek miyim, ne kadar daha ağrıyacak gibi kaygılar duyarım. Ama sahada acı çekme gibi kaygım yok."

Ampute futbolcuların "çok acı çekmeme" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K8 "Sakatlandığımda çok fazla acı çekme değil de insanların bize karşı ne düşünür diye kaygılarım oluyor ben böyle düşünüyorum."

Ampute futbolcuların "ağrı yaşama" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K8 "Amputasyon ayağımız şiştiği zaman kullandığımız proteze girmiyor, sığmıyor. Bundan dolayı sağlam ayağımız diğer ayağımıza göre daha fazla sızı yaşıyor. Amputasyon ayağımız daha çok şiştiği ve kanadığı içinde ağrılarım oluyor ve kaygılarım oluyor."

Ampute futbolcuların "tek ayakla mücadele" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K4 "En çok zorlandığım durum ayağımdan yaşadığım sakatlıktı. Tek ayağım var. Onda problem yaşandığında ihtiyaçları karşılamak çok zor oluyor. Toparlanma süreci de en zor olan bu bence."

Ampute futbolcuların "toparlanma süreci" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K1 "Sakatlığın zaman durumu benim için önemli olabilir. Nereden sakatlık yaşadım, ne kadar sürede iyileşeceğim yönünde kaygım olur."

Ampute futbolcuların "sahadan uzak kalma" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K7 "Ağrı ve acı gibi bir kaygı duymam çünkü tedavisi olduğunu düşünüyorum. Ama maçları kaçırdığım için kaygı duyabilirim."

Sporculuk Hayatının Geleceğine Dair Kaygı

Ampute futbolcuların "spor hayatının bitmesi" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K2 "Birçok sporcunun sakatlık durumunda futbol hayatının bittiğini gördüm. Engelli bireyler olduğumuz için daha dikkatli olmamız lazım. Belli hareketleri kısıtlı yapabiliyoruz. O yüzden daha dikkatli olmalıyız. Sakatlık olursa sadece futbol değil özel hayatımızda bitiyor. Bu yüzden kaygılarım var."

Ampute futbolcuların "kaygı olmama durumu" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K1 "Kaygım yok. Yaptığım sporun zorluklarını bilerek yapıyorum. Mutlaka sakatlanma ve darbe olacaktır. 15 senedir bu işin içinde olmam veya emekliliğimin yaklaşmış olmasından dolayı kaygı duymuyorum."

Ampute futbolcuların "büyük sakatlık yaşamama" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K9 "Bu konuda da kaygı yaşamadım. Büyük bir sakatlık yaşamadığım için hiç böyle bir kaygı duymadım."

Ampute futbolcuların "genç yaşta olma" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K7 "Yaşım genç olduğu için biraz daha kaygı yaşayabiliyorum. Erken yaşta daha fazla kariyer sahibi olmak istiyorum ve kariyerimi dolu dolu yaşamak istiyorum."

Ampute futbolcuların "performans düşmesi" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K8 "Sakatlıktan sonra aynı performansı yakalayamayabilirim, futboldan uzaklaşabilirim. Bir sonraki maçta aynı yerden sakatlık yaşayabilirim. Bazı pozisyonlarda kendimizi sakatlamamak için çekinerek oynuyoruz. Ama bir sakatlıktan sonra hiç kimse eski performansının üstüne çıkamıyor."

Ampute futbolcuların "milli takıma girememe" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K4 "Sakatlık durumundaki kaygılarım şöyledir. Maç kaçırmak en çok korktuğum şey. Genç bir sporcu olduğum için hayallerim ve hedeflerim uzun vadede. Ne kadar maç kaçırsam milli takıma o kadar uzaklaşıyorum. En büyük kaygımda sakatlandığımda ayağıma kötü bir durum gelmesidir."

Ampute futbolcuların "psikolojik destek" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K5 "Öyle bir kaygı yaşamıyorum şu anda sakatlandığımda ufak bir yaşadım fakat arkadaşlarım ve antrenörüm sayesinde atlattım."

Ampute futbolcuların "psikolojik kaygı" alt temasına yönelik örnek görüşleri aşağıda gösterilmiştir;

K2 "Sakatlık yaşayacak mıyım kaygısı ve sakatlık sonrası benzer sakatlıkları tekrar yaşayacak mıyım kaygısı ile hem sakatlık hem de psikolojik olarak kaygılarım var."

Tartışma ve Sonuç

Araştırma sonucunda genel anlamda yaşın artmasıyla duyulan kaygı seviyesinin azaldığı görülmüştür. Tam aksine genç yaşta sporcular ise daha sporculuk hayatlarının başında olduklarından ve kariyerlerini devam ettirememekten dolayı sporculuk hayatının geleceğine yönelik oldukça kaygı yaşamaktadır. Ayrıca genç yaşta olan katılımcıların kariyerlerini yüksek başarılarla yaşamak istemesinden kaynaklı kaygı düzeylerinin biraz daha arttığı görülmektedir. Genç sporcuların aksine ileri yaşta olan ampute futbolcuların bazılarında neredeyse hiç kaygı olmadığı görülmüştür. Bu durumun sebepleri ise, büyük bir sakatlık yaşamamaları ve uzun yıllar bu sporun içinde olup yavaş yavaş spor hayatlarının bitimine yaklaşmış olmalarıdır. Aynı zamanda yaşa bağlı olarak genç sporcuların spor yıllarının da genel olarak düşük olduğu görülmektedir. Fakat katılımcı 5 ve 6 istisna şeklinde yaşları büyük olmasına rağmen düşük spor yılına sahiptir. Bu durumda da kaygı düzeyinin düşük olma durumu spor yılı değil de tamamen yaşa bağlı olduğu görülmektedir. Hacıcaferoğlu ve ark.'nın (2015) yaptığı araştırmada halk oyunlarına katılan sporcuların yaş arttıkça yarışma öncesi durumluk kaygılarının azaldığı bulunmuştur. İlgili alanyazın incelendiğinde, araştırmamızın aksine kaygı düzeyinin yaş ile ilgisinin olmadığı bulunan araştırmaların olduğu görülmüştür (Alshetiwi, 2022; Civan ve ark., 2010; Çetindemir & Cihan, 2019; Kayhan ve ark., 2019). Ayrıca spor yılının kaygı durumuna etki etmediğini bulan araştırmacıların olduğu da görülmüştür (Karabulut & Mavi Var, 2019).

Katılımcılardan beş kişinin sportif yeteneğini kaybetme yönünde kaygılarının olduğu tespit edilmiştir. Ünver ve ark.'nın (2020) yaptığı çalışmada farklı branşlardaki sporcuların yaralanma kaygıları incelenmiş ve futbol branşındaki sporcuların diğer branştaki sporculara oranla yeteneğini kaybetme kaygılarının yüksek olduğu görülmüştür.

Sakatlık yaşama durumunda katılımcıların çevresindeki insanların gözünden bakmaları istenmiştir. Sakatlık yaşamaları durumunda etrafındaki insanların kendilerine inanmaması veya bir şans daha verilmemesine karşı kaygı duyan sporcuların en genç üç ampute futbolcu olduğu görülmüştür. İnanmama şeklinin ise, kazanılması zor görülen maçlara çıkmamak için sakatlık belirttikleri yönünde olduğu görülmüştür. Bunun en önemli sebebi yaşça küçük olmaları ve sporculuk yaşamının başında olmaları olarak tahmin edilmektedir. Bu durumun aksine diğer ampute futbolcuların böyle bir kaygısının olmadığı görülmüştür. Ayrıca yalnızca katılımcı 8'in taraftarların olumsuz düşüncelerinden kaygı duyduğu belirlenmiştir. Diğer sporcuların ise genellikle takım arkadaşı veya antrenörler ile ilgili düşüncelerinin olduğu görülmüştür. Karayol ve Eroğlu (2020) bireysel ve takım sporcularının kaygı düzeylerini incelediği araştırmalarında sosyal desteği kaybetme ve hayal kırıklığına uğratma kaygısı bakımından anlamlı sonuçlar tespit edememiştir.

Ampute futbolcuların çevresindeki insanların düşünceleri değerlendirildiğinde sadece iki katılımcının (K4 ve K8) çocuk gibi davranışının düşünüldüğü görülmüştür. Bu iki katılımcının yaşlarının küçük olmasının bu duruma etken olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bu sporcuların amputasyon durumları sorulduğunda sonradan yanıtı alınmıştır. Bu durumun sonradan olması da çocuklaşmalarına etki etmiş olabileceği düşünülmektedir. Karayol ve Eroğlu (2020) bireysel ve takım sporcularını karşılaştırdığında zayıf algılanma kaygısı ile ilgili anlamlı sonuçlar bulamamışlardır.

Sakatlanma durumunda acı veya ağrı çekme gibi kaygıların yaşanma durumlarında da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Katılımcılardan yaşı

en büyük olan iki katılımcının bu konuda hiçbir kaygısının olmadığı tespit edilmiştir. Yaş azaldıkça kaygı durumu da yavaş yavaş artmaktadır. Ünver ve ark. (2020) ise, üniversite takımlarında yer alan sporcuların yaralanma kaygı düzeylerini incelediği çalışmada acı çekme kaygısının daha önce sakatlık yaşayan sporcularda yaşamayanlara oranla daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Yaş ile ilgili bir durum tespit etmemişlerdir. Karayol ve Eroğlu (2020) ise, takım sporcularının bireysel sporculara göre daha fazla acı çekme kaygısı yaşadığını tespit etmiştir. Tam aksine Kayhan ve ark. (2019) kadın sporcuların acı çekme ile ilgili kaygı yaşamadığını bulmuştur.

Katılımcı 6'nın genel anlamda hiçbir konuda kaygı yaşamadığı tespit edilmiştir. Gelir düzeyine bakıldığında tek yüksek gelirli katılımcı olduğu görülmektedir. Gelir düzeyinin yüksek olmasının yanına yaşının büyüklüğü ve emekliliğinin yaklaşması da eklendiğinde kaygı durumu sıfıra yaklaşmıştır.

Medeni duruma bakıldığında evli olan iki katılımcının olduğu görülmektedir. Ayrıca bu iki katılımcının genel anlamda kaygılarının olmadığı görülmektedir. Aile kurma sorumluluklarının sakatlanma kaygısının önüne geçtiği söylenebilmektedir. Sakatlık kaygılarının az olması aile sorumluluklarına odaklanıyor olmalarından kaynaklı olabilmektedir. Araştırma bulguları incelendiğinde eğitim düzeyi ile kaygı durumunun ilişkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Alanyazına bakıldığında Kayhan ve ark.'nin (2019) yaptığı çalışmanın araştırmamızı destekleyen nitelikte olduğu görülmüştür. Ayrıca Alshetivi (2022), Budak ve ark. (2020) ve Kayhan ve ark. (2019) spor yaralanması ve kaygı ile ilgili yaptığı çalışmalarında eğitim düzeyi ile kaygı arasında bir ilişki tespit edememişlerdir.

Alanyazına bakıldığında, futbol branşında en çok sakatlık yaşanan bölgenin alt ekstremitelerde olduğu, özellikle de diz ve ayak bileğinde sakatlıklar yaşandığını gösteren araştırmalar görülmüştür (Cromwell ve ark., 2000). Katılımcıların özel gereksinimli birey olarak tek bacağa sahip olmaları ve sağlam bacaklarından sakatlanma riskleri kaygı durumlarını etkilediği görülmüştür. Zaten tek bacakla hayata devam ederken o tek bacaklarının da sakatlanması onlar üzerinde psikolojik bir baskı da oluşturmaktadır. O bacakları da sakatlandığında sadece spor yaşamı değil özel yaşamlarının da etkilendiğini söylemektedirler. Bu durum da amputasyona sahip bireylerin normal bireylere göre biraz daha fazla kaygı duymalarına sebep olabilmektedir. Ayrıca bu durumdan kaynaklı bazı katılımcıların psikolojik desteğe ihtiyacı olduğu görülmüştür. Psikolojik olarak kaygı yaşayan sporcunun en genç sporculardan olduğu tespit edilmiştir. Sakatlık yaşandığında sporculuk hayatının biteceğini hatta bunun yanında özel yaşamında da büyük sıkıntılar yaşayacağını düşündüğü için psikolojik açıdan zayıf olduğu ve kaygılarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sporcunun aksine en ufak bir sakatlıkta bile psikolojik açıdan önemli derece de destek gördüğünü belirten sporcuların olduğu da görülmektedir. Alanyazına bakıldığında araştırmamızın aksine, çeşitli değişkenler açısından zayıf algılama ve hayal kırıklığına uğratma kaygısı ile sakatlık arasında ilişki olmadığı tespit edilmiş ve araştırma sonuçlarına göre psikolojik faktörlerin sakatlığı çok etkilemediği ön görülmüştür (Karayol & Eroğlu, 2020; Namli & Buzdağlı, 2020).

Araştırmaya dâhil olan elit ampute futbolcuların kariyerlerinde oldukça başarılı bir yerde oldukları görülmüştür. Bazı sporcular, performanslarının düşmesi ve milli takıma dâhil olamama kaygılarının olduğunu belirtmiştir. Araştırma verileri incelendiğinde ise bu kaygının yaş veya spor yılı ile bir bağlantısı olmadığı anlaşılmıştır. Öte yandan Budak ve ark. (2020) yaptıkları araştırmada sporcuların spor yılları arttıkça yeniden yaralanma kaygılarının yükseldiğini tespit etmiştir.

Sakatlık ile takıma katkı sağlayamayıp maçlara katılmadığı ve takıma başarı getiremediği için özsaygı eksikliği yaşayan sporcunun yaşının diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Aynı zamanda medeni durumunun ise evli olduğu görülmüştür. Özsaygısının düşmesini etkileyen faktörlerin, yaşça büyük olup ampute futbolda oldukça tecrübeye sahip olması ve evli olduğu için ailesine karşı bir sorumluluk duyduğu şeklinde olabileceği tahmin edilmektedir. Fakat Kayhan ve ark. (2019) yaşın zayıf algılanma kaygısı ile bağlantısı olmadığını tespit etmiştir.

Her sporcuda olduğu gibi ampute futbolcularının da yakaladıkları potansiyellerinin düşme ihtimali her zaman vardır. Araştırmamıza dâhil olan en genç sporcuların sakatlık ile sahalardan ne kadar uzak kalacakları, başarılarının düşmesi ve eski formlarına dönememeleri gibi kaygılarının olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun kariyerlerinin başında olup daha birçok başarıyı elde edeceklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Karayol ve Eroğlu (2020) yaptıkları araştırmada bireysel ve takım sporuyla ilgilenen sporcuların kaygı düzeylerini incelemiştir. Yeteneğini kaybetme kaygısı açısından değerlendirildiğimizde anlamlı olarak bir fark tespit edememişlerdir. Ökmen ve Sarıkaya'nın (2023) yaptıkları çalışmada ise sakatlanarak sahalardan uzak kalma süresi arttıkça sporcudaki kaygı düzeyinin de arttığını tespit etmişlerdir.

Araştırmamızda elit sporcuların sakatlanma durumlarında kaygıyı farklı şekillerde yaşayabilecekleri görülmüştür. Kaygı düzeylerinin artması, performansın üst seviyeye taşınması ve devam ettirilebilmesini engelleyen sebeplerden biri olduğu bilinmektedir. Elit sporcularda başarının devamlılığı için kaygı durumu konusunda önlemlerin alınması faydalı olacaktır. Bazen kaygı durumunda antrenörlerin, yöneticilerin ve sporcunun çevresinin sporcudaki kaygıyı anlaması güç olabilmektedir. Bu sebeple; antrenör ve yöneticilerin, kaygının başarıyı düşürmemesi ve sporcuların olumsuz yönde etkilenmemesi bakımından öncelikle onları spor psikologlarına yönlendirmesi ve destek almalarını sağlaması önerilmektedir. Ek olarak da aile ve yakın çevrelerine bu konuda bilgilendirme yapmalarının faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu durum kaygı yaşayan sporcuların bunu olumlu bir sürece dönüştürmesine, diğer sporcuların ise olası bir kaygı yaşamalarının önüne geçilmesine katkı sağlayacaktır. Bu açıdan araştırmamızın alana katkı sağlayacağı ön görülmektedir.

Veri ve Materyallerin Kullanılabilirliği: Bu çalışmanın bulgularını destekleyen veriler, talep üzerine sorumlu yazardan temin edilebilir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Gazi Üniversitesi'nden (Onay no: E-77082166-604.01-861856, Tarih: 09.01.2024) alınmıştır.

Katılım Onamı: Çalışma için tüm katılımcılardan yazılı onam alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – A.N.H.C.; Tasarım – E.L.İ.; Denetleme – E.L.İ.; Kaynaklar – A.N.H.C.; Malzemeler – E.L.İ.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi – E.L.İ.; Analiz ve/veya Yorum – A.N.H.C.; Literatür Taraması – A.N.H.C.; Yazıyı Yazan – A.N.H.C.; Eleştirel İnceleme – E.L.İ.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmiştir.

Availability of Data and Materials: The data that support the findings of this study are available on request from the corresponding author.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Gazi University (Approval no: E-77082166-604.01-861856, Date: 09.01.2024).

Informed Consent: Written informed consent was obtained from participants who participated in this study.

Peer review: Externally peer reviewed.

Author Contributions: Concept – A.N.H.C.; Design – E.L.İ.; Supervision – E.L.İ.; Resources – A.N.H.C.; Materials – E.L.İ.; Data Collection and/or Processing – E.L.İ.; Analysis and/or Interpretation – A.N.H.C.; Literature Search – A.N.H.C.; Writing Manuscript – A.N.H.C.; Critical Review – E.L.İ.

Declaration of Interests: The authors have no conflict of interest to declare.

Funding: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Akbuğa, E., Eliöz, M., & Çebi, M. (2021). *Engelliler ve spor*. A. Dever & H. Özen (Eds.), (ss.415-437). Gazi Kitabevi.
- Alshetiwi, H. M. H. (2022). Amatör futbolcularda sakatlanma kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi. <https://acikerisim.gelisim.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11363/4193/746351.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Altınışık, Ü., İlhan, E. L., & Kurtipek, S. (2021). Zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalık: Spor yöneticisi adayları üzerine bir araştırma. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(2), 79–90. [CrossRef]
- Bağrıçak, A., & Açak, M. (2005). *Spor yaralanmaları ve rehabilitasyon*. Morpa.
- Briggs, C. (1996). *Learning how to ask: A sociolinguistic appraisal of the role of the interview in social science research*. Cambridge University Press.
- Budak, H., Sanioğlu, A., Keretli, Ö., Durak, A., & Barış, Ö. Z. (2020). Spor yaralanmasının kaygı üzerindeki etkileri. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 38–47.
- Caz, Ç., Kayhan, R. F., & Bardaklı, S. (2019). Spor yaralanması kaygı ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Spor Hekimliği Dergisi*, 54(1), 52–63. [CrossRef]
- Çetindemir, A., & Cihan, H. (2019). Genç futbolcuların sakatlanma kaygılarının oynadıkları mevki ve takım statüsü (amatör-profesyonel) bakımından incelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 3(2), 52–57.
- Cheng, W. N. K., Hardy, L., & Markland, D. (2009). Toward a three-dimensional conceptualization of performance anxiety: Rationale and initial measurement development. *Psychology of Sport and Exercise*, 10(2), 271–278. [CrossRef]
- Çil, H., & İlhan, E. L. (2023). Bedensel engelli sporcu ve sedanter bireylerin normal gelişim gösteren bireylerle karşı tutumları: Tersine bir yaklaşım. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(4), 1473–1484. [CrossRef]
- Civan, A., Arı, R., Görücü, A., & Özdemir, M. (2010). Bireysel ve takım sporcularının müsabaka öncesi ve sonrası durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 193–206.
- Cromwell, F., Walsh, J., & Gormley, J. (2000). A pilot study examining injuries in elite Gaelic footballers. *British Journal of Sports Medicine*, 34(2), 104–108. [CrossRef]
- Ergen, E., Güner, R., Zergeroğlu, A. M., & Kunduracioğlu, B. (2003). *Sporcu sağlığı ve spor yaralanmaları*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Hacıcaferoğlu, S., Hacıcaferoğlu, B., & Seçer, M. (2015). Halk oyunları branşına katılan sporcuların yarışma öncesi kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 4, 288–297.
- İlhan, E. L. (2021). Engelliler için beden eğitimi ve spor. M. Günay (Ed.). *ÖABT öğretmenlik alan bilgisi beden eğitimi öğretmenliği konu anlatımlı soru bankası* (s. 400-448). Gazi Kitabevi.
- İlhan, E. L., & Esentürk, O. K. (2015). Zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalık ölçeği (ZEBSEYFÖ) geliştirme çalışması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(1), 19–36.
- İlhan, E. L., & Yarımkaaya, E. (2022). Özel gereksinim kavramı ve boyutları. (s. 1-14) E. İlhan (Ed.). *Özel gereksinimli bireyler için uyarlanmış beden eğitimi ve spor içinde*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Karabulut, E. O., & Mavi-Var, S. (2019). Taekwondocuların durumluk ve sürekli kaygılarının müsabaka performans ve yaralanma durumu ile ilişkisi. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 47–54.
- Karayol, M., & Yavuz Eroğlu, S. (2020). Takım ve bireysel sporlarla ilgilenen sporcuların spor yaralanması kaygı durumlarının incelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 4(1), 137–144.
- Kayhan, R. F., Yapıcı, A., & Üstün, Ü. D. (2019). Kadın sporcuların yaralanma kaygılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 276–287. [CrossRef]
- Koç, H., & Kaynar, Ö. (2021). *Bireysel sporlarda yaralanma*. Gazi Kitabevi.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. Sage.
- Namlı, S., & Buzdağlı, Y. (2020). Aktif sporcuların yaralanma sonrası kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 25(4), 469–480.
- Ökmen, M. Ş., & Sarıkaya, M. (2023). Sporcuların yaralanma kaygı düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Sport, Exercise and Training Sciences*, 9(2), 38–48.
- Patel, D. R., & Greydanus, D. E. (2010). Sport participation by physically and cognitively challenged young athletes. *Pediatric Clinics of North America*, 57(3), 795–817. [CrossRef]
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Sage.
- Rex, C. C., & Metzler, J. N. (2016). Development of the sport injury anxiety scale. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 20(3), 146–158. [CrossRef]
- Şensoy, C., Şenel, Ö., & Akarçesme, C. (2021). Farklı spor branşlarında spor yaralanma çeşitleri ile yaralanma kaygısı arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Ulusal Kinesyoloji Dergisi*, 2(2), 27–41.
- Sibold, J., Howard, A., & Zizzi, S. (2011). A comparison of psychological and orthopedic data in injured college athletes: A novel application of hurdle regression. *Athletic Insight: The Online Journal of Sport Psychology*, 3(2), 153–164.
- Steffen, K., Pensaard, A. M., & Bahr, R. (2009). Self-reported psychological characteristics as risk factors for injuries in female youth football. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 19(3), 442–451. [CrossRef]
- Stewart, C. J., & Cash, W. B. (1985). *Interviewing*. (4. ed.). Brown Pub.
- Tekkurşun Demir, G., & İlhan, L. (2020). Engelli sporcularda spora katılım motivasyonu. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 21(1), 49–69. [CrossRef]
- Ülkar, B., Güner, R., & Ergen, E. (2002). *Fiziksel olarak aktif çocuk ve ergenlerde yaralanma özellikleri*. 7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi. Antalya.
- Ünver, Ş., Şimşek, E., İslamoğlu, İ., & Arslan, H. (2020). Üniversite takımlarında yer alan sporcuların yaralanma kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(3), 400–410.
- Vanlandewijck, Y. C., & Thompson, W. R. (2011). *Handbook of sports medicine and science the paralympic athlete*. John Wiley-Sons.
- Vital, R., Silva, V., Sousa, R. P. A., Nascimento, R. B., Rocha, E. A., Miranda, H. F., Knackfuss, M. I., Filho, J. F., Pereira, H. G., & Peterson, R. (2007). Orthopaedic trauma injuries in paralympic athletes. *Revista Brasileira de Medicina do Esporte*, 13(3), 146–149.
- World Amputee Football Federation (2023). A history of the game. <https://www.worldamputeefootball.org/history.htm>
- Yarayan, Y. E., İlhan, E. L., Esentürk, O. K., Arı, Ç., & Gülşen, D. B. A. (2023). Does emotional intelligence affect mental toughness in physically disabled athletes? *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 231–242. [CrossRef]
- Yazıcıoğlu, K., & Tahmisoğlu, M. (2007). Amputee sports for victims of terrorism. *NATO science for peace and security series: Human and Societal Dynamics*. 94–100.
- Yetim, A. (2019). *Sosyoloji ve spor*. Gazi Kitabevi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, S. H., İlhan, E. L., & Yarayan, Y. E. (2021). Engelli bireylerde spora katılımın önündeki zorlanmalar ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 26(3), 315–332. [CrossRef]
- Yılmaz, S. H., Yarımkaaya, E., & İlhan, E. L. (2022). Fiziksel yetersizliği/süreğen hastalığı olan bireylerde uyarlanmış beden eğitimi ve spor. (s. 191-218) E. L. İlhan, E. Yarımkaaya & O. K. Esentürk (Eds.), *Özel gereksinimli bireyler için uyarlanmış beden eğitimi ve spor içinde*. Pegem Akademi Yayıncılık.